

In de serie Bildung 2016 zal per maand steeds een boeiende uitspraak over onderwijs centraal staan. De uitspraak is afkomstig uit de ISVW-kalender Bildung 2016. Deze uitgave staat vol met prachtige uitspraken over het onderwijs en toelichtingen daarop. De uitgave is samengesteld door 366 onderwijscollega's uit PO, SO, VO, MBO, HBO en WO i.s.m. Henk Sissing. Iedere maand kiezen we een uitspraak van een onderwijscollega en vragen we hem of haar ook een aansprekende bijdrage uit die maand te selecteren en die keuze toe te lichten. Voor deze maand kiest de redactie de bijdrage van 1 januari, de bijdrage van Prof. Dr. Jelle Jolles

‘Een traaggroeiende boom kan ook de hoogste worden.’

Jelle Jolles

De toelichting van Jelle Jolles op deze uitspraak

Tot ver na het 20e jaar is de adolescent te beschouwen als ‘werk in uitvoering’. De persoon ontwikkelt zich en het brein komt tot rijping. Gezin, buurt en school zijn bepalend voor die ontwikkeling. Maar ook biologische factoren zoals voeding, slaap en stress zijn belangrijk. En biologie en omgeving hangen veel sterker samen dan men heeft gedacht. Onze genen bepalen de potentie, de bovengrens. Maar het is de omgeving die bepaalt welke mogelijkheden we realiseren binnen die biologisch bepaalde grenzen. Met andere woorden: ‘context shapes the brain’. En deze samenhang tussen biologische factoren en omgevingsfactoren zorgt ervoor dat sommige kinderen moeten worden beschouwd als een traaggroeiende boom. Kinderen en tieners die tijdens de ontwikkeling geïnspireerd worden door ouders en leerkrachten, die goed slapen en goed eten en niet te veel stress hebben, die nieuwe dingen kunnen ervaren en ondernemen, die waardevolle feedback krijgen en op een liefdevolle manier worden gestuurd ... zij krijgen de kans om zich optimaal te ontplooiën. Zulke tieners verwerven al vrij vroeg in hun ontwikkeling de kennis en vaardigheden die ze in de volwassenheid nodig zullen hebben. En ze hebben een voorsprong op leeftijdgenoten die het wat dat betreft minder hebben getroffen. Echter: veel traag groei-

ende bomen ontwikkelen zich breed, wortelen diep, en doen ervaringen op die in de wereld van straks erg belangrijk kunnen zijn. Een traaggroeiende boom moet je niet vast-

pinnen op wat hij of zij op dit moment kan en doet. Je moet kijken naar de groeipotentie. Ook zo'n boom kan de potentie hebben om uit te groeien tot de grootste boom in het bos!

Wie is Jelle Jolles?

Jelle Jolles is Universiteitshoogleraar Neuropsychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en leidt het Centrum Brein & Leren. Hij houdt zich bezig met onderwijsinnovatie en talentontwikkeling van kinderen en jeugdigen en bevordert een actieve dialoog tussen wetenschap en samenleving. Zijn standpunt is dat biologie én sociale omgeving én cultuur bepalend zijn voor ontplooiing. Contact: www.jellejolles.nl, www.hersenenenleren.nl

De keuze van Jelle Jolles

Jelle Jolles kiest voor de uitspraak die te vinden is op 3 januari, ingebracht door Anneke Duit, leraar basisonderwijs. De uitspraak komt uit een twitterbericht van 28 juni 2015 en is gedaan door een kind van 6.

'My teacher thought I was smarter than I was. So I was.'

Jelle Jolles:

'Wat is dit een prachtige opmerking: 'My teacher thought I was smarter than I was. So I was'.

Iedere leraar heeft een mening over zijn leerlingen. En die mening is cruciaal voor hun functioneren. Schoolcijfers en leermotivatie worden erdoor bepaald. Maar ook nieuwsgierigheid en interesse, welbevinden en zin-in-school. De leraar is de motor van de talentontwikkeling.

Wat de opmerking extra mooi maakt is het harde wetenschappelijk onderzoek dat in de afgelopen tien jaar is gedaan naar 'teacher perceptions' en 'teacher attitudes'. Krachtige studies laten zien dat de leerling zich gaat gedragen naar de opinie die de leraar over hem of haar heeft. Straalt deze uit 'jij bent niet goed in rekenen en je zult dat ook nooit worden (want, je bent een meisje)' dan stelt de leerlinge haar ambities bij. 'Rekenen is kennelijk iets voor jongens en met een zeven mag ik al heel tevreden zijn.' Geeft de leraar daarentegen de inspiratie en het vertrouwen, dan kan het kind grenzen verleggen. Krijgt de leerling de overtuiging dat hij meer kan bereiken, dan bereikt hij dat ook.

Een 'growth mindset' zoals door Carol Dweck in 2007 voorgesteld hangt vooral af van de uitstraling van de leraar. Ook recent onderzoek naar de neuropsychologische ontwikke-

ling van kinderen wijst in deze richting. Hieruit blijkt het belang van de omgeving: 'context shapes the brain'; nieuwe ervaringen en kennis verbreden de mogelijkheden om nóg meer nieuws te leren. De stimulerende, steunende en motiverende leraar is daarmee bepalend voor de route die het kind kiest en diens persoonlijke groei en talentontplooiing. De wereldliteratuur staat bol van de voorbeelden over 'die ene leraar zonder wie ik dit nooit zou hebben bereikt'.

Moet het onderwijs er wat mee?

Ja, natuurlijk. Zorg dat de leraar naast zijn 'natuurlijke' rol in de overdracht van kennis en ervaring ook de mogelijkheden krijgt om te

werken aan de persoonlijke groei van kind en jeugdige. Diens non-cognitieve vaardigheden, interesses en motivaties zijn even belangrijk als de cognitieve prestaties. En de leraar scheidt daarvoor de voorwaarden en helpt het kind 'reiken, en daarmee be-reiken'.

De leraar zorgt dat je slimmer wordt dan je zelf denkt dat je bent ...'

Jelle Jolles

Kijktips door Henk Sissing inzake 'Brein en Leren'

- Interview Jelle Jolles op Buitenhof. (<https://www.youtube.com/watch?v=0b1HBFTCU0k>)
- Een lezing over onderwijs, over ontplooiing ... van ons kind in de wereld van straks via <http://www.jellejolles.nl/over-onderwijs-over-ontplooiing-van-ons-kind-in-de-wereld-van-straks/>

Tot slot, zie ook de mooie bijdrage over *growth versus fixed mindset* van Margo van Lieshout op 21 januari in de Bildungskalender: 'It's not always the people who start out the smartest who end up the smartest.' (by Carol Dweck).